

- 1 -
ACC. NR. 2778

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Allbo Adress: Platensgat.23, Linköping
Socken: Mistelås Berättat av Emma Sandahl
Uppteckningsår: 1930 Född år 1867 i Qvenneberga, Allbo

Uppteckningen rör

R e g i s t e r.

Jättekast	5
Småfolk under svinstigan	6
Vätten	7
Sjöjungfrun i Tora sjö	8
Maran	9
Råka på nå't, botemedel	10-11
Spökeri, svarta hundar m.m.	12-13
Trollkunnig käring, makt med hästar	14-15
Käring, som gjorde så ko mjölkade blod	16
Hår och naglar	17
Hästatömmla	18

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Allbo Adress: Platensgat.23, Linköping
Socken: Mistelås Berättat av Emma Sandahl
Uppteckningsår: 1930 Född år 1867 i Kvenneberga

Uppteckningen rör / register /

Gubbe som trodde folk förtrollade för honom,
Spektakelmakare som lurade honom att släppa
lite på golvet, när han blev bjuden på nåt....19
Härlöfs kyrka, offerkyrka, bot mot ont i
halsen20
Havande kvinnor, lyten21-26
Födelse, ställa värken på mannen, badvattnet ..27
Karl kom in, tog mössan från honom28
Tyda vid födelse, född i Vattumannen29
Segerhuva30
Dop, magiska handlingar, namngivning, tyda m.m.31-32

- 3 -
ACC. NR. 2778

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland *Upptecknat av:* Martin Larsson
Härad: Allbo *Adress:* Platensgat.23, Linköping
Socken: Mistelås *Berättat av:* Emma Sandahl
Uppteckningsår: 1930 *Född år* 1867 *i* Kvenneberga

Uppteckningen rör / register /

Kyrktagning33
Stå körkeplikt34
Bergtagning35-36
Folkmedicin: gulsot, fallandesjukan,
skärvan, näsblödning, vårtor,
dregling, tungbandet, dragslaget,
väta i sängen37-41
Begravning av drunknad42
Begravning av dödfött barn43
Avvänjning44

Lucia	45
Juldagen, inte ge kreaturen vatten, de få då "det svarta", botemedel, ärtahalm åt kreaturen på morgon	46
Vårfrudagssed, kläda ut sig till trana ..	47
Långfredagsseder	48
Förgjort smör, botemedel; söndagskärnat smör	49
Mörkrädd, bita i bringan på djur, när de slaktar	50

2778

A.c
2778

Därhemma i vårt i Uråsa, Qvenneberga socken, var
en stor sten ute på ett gärde, som di sa, att en jätte
kastat dit.

Jättekast.

H. d.
2778

Det var en man, som ofta brukade gå te vårt, som talade om att det var på ett ställe intill, som de klagade över, att det alltid var smuts i deras mjöl. Ja, hur länge sen de' kan vara, vet jag inte. Å di kunde inte begripa va' det kunde vara för nånting, så di va efter prästen. Å han kom dit, å frågade, vad det var, som oroade. Då svarade det: "Di smutsar på oss", å därför så hade de smutsat i mjölet. Då var det en svinstiga, di hade där på gården, som de skulle flytta på, för att inte oroa småfolket, som bodde därunder i jorden. Å när de hade flyttat den, så hade de inte ont å't mera.

Småfolk under
svinstian.

2778
H. d.
G. e.

Förr fick man inte slå ut hett vatten i jorden,
för då kom det på vätten, ett slags småfolk, som bor i
jorden. Å de' fick även den som hållt ut vattnet ont av.
Han eller hon tyckte, att det blev så oroligt, å de'
drog å slet i kroppen.

Vätten.

A: L
2778

I Tora sjö, mellan Moheda å Kronobergs hed, hade di för sej, att di sett sjöjungfrun. Det var en karl, som bodde strax intill vårt hem, som varit därnere å fiskat, å då hade hon en gång visat sej för honom, å han hade också pratat med henne. Men han blev allt liksom lite konstig efter det. Å en gång skulle han ta en spade å gå å gräva ur sjön å tömma vattnet, sa han. Men när han kom ner, kasta han spaden i vattnet, å där låg den å blänkte.

Sjöjungfrun.

A: L
2778

De' va en del, som hade ont å maran. Di vakna på nätterna å va så svetta. De' va alldeles som en skepnad di tyckte di såg. Men en del såg inte nåt, utan bara tyckte, att de va så tungt på kroppen, å blev matta å trötta. Jag hörde en gång en gumma som sa, att hon ibland tyckte, att de' va en gubbe, som satt på fötterna, å hon ville kasta dän honom, men de' gick inte. Annars kunde maran komma i skenad av både fruntimmer å karl.

Maran kunde också rida kreaturen. Vi hade en gång en ko, som va så svetter, så de' rann av den. För att inte kreturen skulle ha ont av maran å för att man inte skulle få otur med kreaturen, brukade man skjuta en uggla å hänga den över la-gårdsdörren.

Maran.

- 10 -
ACC. NR. 2778

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

B: h

J: f

Uppteckningen rör

Min mor, som var uppfödd vid Kronobergs hed, brukade tala om, att de kunde bli hastigt sjuka ibland, när de var ute. De började frysa å skälva å mädde illa. Man brukade då säga, att man råkat på nå't. För att bli bra skulle man ta en brödkaka, en hålkaka, å sen lägga tre eldglöd på kakan å så lägga kakan på ett fat med vatten. Sen skulle den som var sjuk lägga sej, å så skulle man hölja över honom eller henne en filt eller ett lakan. Därefter skulle en person hålla fatet först över huvet å låta ett kol falla ner genom hålet i brökakan i vattnet samt spotta. Så skulle samma sak upprepas över bröstet å

Råka på nå't.

över fötterna, släppa ner ett kol å spotta. Å sen skulle kakan läggas under huvet på den som var illamående.

Ett annat sätt var att ta in krut. Man hällde lite krut i vatten, så att det var lättare att få ner det.

Det skulle också hjälpa.

Andra sa, att man skulle ha tändsticker på sej, när man råka ut för nåt, å riva eld på en tändsticka, så skulle de' bli bra.

Di hade också för se', att om di råkat på nåt, så skulle de' byta om kl. 12, så då skulle de' bli bra igen.

Man fick inte heller säga nåt om de' man råkat ut för, innan solen gick upp nästa dag, för då blir de dåliga efteråt.

2778

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

B: h
B: f

Uppteckningen rör

I Härlöf va ett folk, som hade ont å spökeri. De' va bå mannen å hustrun, som kunde råka ut för de', när de' blev mörkt på kvällarna. Hustrun hade ont å't, när hon gick in genom köksdörren, men om hon gick in genom stora dörren, fick hon inte ont å't. Å mannen såg hundar ibland, när han gick ut. De' va stora, svarta hundar, som gapade mot honom. En gång kom han å ledde en ko över gården, men han fick henne inte ur fläcken. Men då hade man sagt te honom att han skulle ha tändsticker på se' å riva eld på, så skulle de' bli bra, om han råka ut för nå't. Å de' gjorde han, å då kunde kon gå igen.-En annan gång hade han vatt borta å när

Spökeri: svarta
hundar m.m.

han kom hem, ville inte hästen gå in i stallet, han bara frustade å stampade. Å gubben svor å slog med piskan, å te sist fick han då in hästen. Di mente på att de' va en gammal gumma, som gick igen. Hon hade bott där på gården å hade dött några dar förut. Men de' vet jag inte, om de' va det. I alla fall så gick gubben in å tala om de' för sin hustru, men de' skulle han inte ha gjort förrän solen gick upp nästa morron, för nu blev han så sjuk, han vred se' i hela kroppen. Men klockan 12 ska de' ju bli ombyte, ifall de' å så di råkat ut för nåt, å da'n efter gjorde de' inget heller. Då var han bra, han va bara lite ömmer i kroppen.

2778

ÅLUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

—•••—
C: a

Uppteckningen rör

Det var en gumma, som bodde här mellan S.Torp å Rydaholm, som folk trodde att hon kunde lite mer än andra. Å di va ju lite rädda för henne, å de' va ingen som ville sätta sej i okontakt med henne, å de' tror jag inte heller är värt att bli osams med henne, för då får en bara ont å det. Di kalla henne Svenssa, tror jag, å det kan ju hända att hon lever än, men då har hon flyttat förstås, för nu har jag inte sett henne häråt på länge å hennes gamla stuga är nerriven. När hon var ute å gick, å de' var hon rätt ofta fast hon var gammal, så kunde det ibland hända att hon bad nån förbiåkande bonde att få åka med. Å var de' då så,

Trollkunnig
käring.

att hon blev nekad skjuts, gjorde hon alltid nå hyss, men
om de' var så att hon fick åka med, gick det bra med häs-
tarna. Hon mötte en gång min bror å han nekade henne, å då
gjorde hon så att han inte fick hästarna ur fläcken. Å
för en annan bonde gjorde hon så, att hästarna sprang upp
till hennes stuga.

LANDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
FOLKMINNESARKIV
2778

G. a. b.

2778

Det var en gång en som skulle gå med en ko från hagen. På vägen mötte hon ett fruntimmer, som de hade för sej, att hon kunde lite mer än andra. Ja hon va ju bekant me' henne, så hon kände ju till hennes förmåga lite. Gumman hade en liten repstump i handen å med den drog hon till kon. När sen bondmoran kom hem, mjölkade kon blod istället för mjölk. Då reste man till Kloka Anna i Skatelöf för att rådfråga henne. Jag kommer inte ihåg vad hon gjorde med kreaturet, men det kommer jag ihåg, att gumman måste gå dit till bonden å be om förlåtelse för vad hon gjort.

Förgörning.

E: id

2778

När man klippte hår och naglar förr, fick man inte kasta det, som klipptes av, var som helst. Det skulle kastas på elden å brännas upp. Om man nämligen inte brände upp håret utan bara kastade bort det ute nånstans, fick man ont i huvet.

Hår och
naglar.

E: e

2778

Far varnade alltid oss barn för att gå över en
"hästatomma". Då blir man sjuker, mår illa å blir ömmer i
lemmar å på kroppen.

"Hästatomma".

Det var en gammal gubbe, som bodde intill vårt, som hade för sej, att alla människor förtrollade honom. Å när han var borta å blev bjuden på nånting, vågade han inte äta. Men då var det några spektakelmakare, som sagt åt honom, att han skulle bara släppa lite av det han fick på golvet, så var det inte farligt. När han så tappade lite på golvet, brukade han alltid ursäkta sej me' å säga: "Se, nu sitter jag å smular ner på golvet." - Å hemma ^{hos sej/} hade han alltid skosmörja i kaffekitteln, annars vågade han inte koka nåt. Skosmörjan beredde han av ister å tjära. Si, förr köpte man inte sånt i handelsbodarna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

E:cl

G: a

2778

Gubben som
trodde folk
trollade för
honom, och
lurades att
släppa litet
på golvet när
han blev bju-
den på något.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

h: r 2778

E: f

J: f

Härlöfs kyrka skulle va en offerkyrka, sa di gamle.
Det var många som offrade pengar till den, så den blev
mycket rik.

Om di hade ont i halsen, så skulle de vända sej mot
kyrkan, när de gick förbi, å ropa tre gånger: "Blir de'
inte bättre i min hals, så ska jag svälja hela Härlöfs
kyrka." Å sen offrade de en peng.

Härlöfs k:a.

(ont i halsen)

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

J. a.
J. f.

Uppteckningen rör

En kvinna, som va me' barn, hade mycke' som hon skulle akta se' för. Hon fick inte hjälpa till å spänna för hästar. Antingen skulle hon späna för båda skaklarna eller också inga. Hon fick bara inte spänna för endast den ena. Man hade då för se', att di fick svår barnsäng.

Om de' va så de böstade på fönstret, så de blev rädda, eller om de blev skrämde på annat sätt, fick barnet ont å det. Men om de inte blev rädda, fick inte barnet nå lyte av det.

Om de såg på slakt, när djuret föll, så sa di, att barnet fick fallandesjukan.

Om de ser en hacka eller ett årder stå i jorden, blir barnet harmynt.

Havande kvinna.

Lyten.

| a.

Särskilt aktsam måste havande kvinna vara den första å
sita månaden, för de ä lytemånaderna.

Om hon sopar ugnen å de' faller ut lite glöd, så ska
hon trampa på de' med foten, för att eldmärket ska bli på ett
ställe, som ä så osynligt som möjligt.

Om hon sätter se', där de' har legat varmt bröd, får
barnet eldmärke i ändan.

Eldmärke kunde de ta bort så att de tog glöd eller kol
å pulvriserade det å gav det i vatten åt barnet att dricka.
Min svägerska fick en gång en pojke, som hade ett eldmärke i
sidan. Å de hade gått så till, att barnen hade hållit på å
lekt med nära pinnar på golvet, när hon va med barn. Å då hade
de fått tag i några tändsticker å tänt eld på pinnarna

å elden hade spritt se', så att de' brann i väggen, å tog eld i tapeten. Då blev hon rädd å to' se' i sidan. Sen skrev hon te me' å frågade, hur hon skulle göra för att få bort märket. Å då svarade jag till henne, att hon skulle skrapa å lite kol på väggen å strö på barnet på märket å ge de' lite kol i vatten att dricka också.

Om de' va så di blev rädda för en orm, blev barnet oroligt å ögonen blänkte å brunno. Då skulle man slå en orm å ta staken, som di slagit ormen med, å lägga under barnets bädd.

De' var en gång en karl i mitt föräldrahem å bröt lin, å kvinnan, som va me barn, var med. När han slutat, lät han linet va kvar i bråtan, å de' såg kvinnan, å sen blev barnet harmynt. Hon blev väl lite omrörder, för di säger, att om

di inte blir rädda, får inte barnet nå men av det.

Eller om di kasta nåt på dem, så får barnet märke av det. I min hemtrakt va en, som hade ett märke som en råtta i kinden.

En gång va de' en, som va me barn, som skulle åka i ett hölass. Hon satt högst uppe på höt, å när de åkte förbi ett körsbärsträd, slo en gren me' körsbär mot henne i pannan. Barnet fick också märken i pannan, de' va liksom röda plattor, så de' behövs inte så mycket för att de' ska bli nåt. Då va di hos en klok å han sa, att modern skulle ta ner körsbär från samma träd, men hon skulle ta dem med munnen å inte med handen. Sen skulle di stryka på av di bären på märkena i pannan. Å de' hjälpte.

Borta i Öjaby socken va de' en kvinna, som va me' barn, som såg en meteor falla. De' ä väl en 20 år sen. Det lyste till mellan husen att kraftigt sken, så hon blev rent förskrämd. Det var mitt i natten, som meteoren föll. Å pojken, som sen föddes, va så skrikig på nätterna, han skrek hela nätterna ända tills de' vart ljust. Å de höll på, tills hon togs i körke. Då gick de' bort, om di varit skrämda för nåt.

Om di blev skrämda för nåt, så kunde de också bara röra vid kläderna, då fick inte barnet ont å't.

Min mor gick en gång över Kronobergs hed, när hon va med barn. På den tiden gick de' många får på heden. Å så va de' ett lamm, som blivit vådaskjutet, som gick å linka där. Det var

skjutet i ena benet, så att blo'n rann. Mor fick se lammet, å just då tappade hon sitt strumpeband, å tog å skulle knyta på det. Min syster hade, å har förresten än, ett rött märke på benet, stort som en tvåkrona. Men de' ä ju på ett ställe, som inte syns.

På det sista fick kvinnan inte väva, för då mente di, att barnet fick ont å det.

Skriklyte tror jag di skulle bota så, att di hängde upp lintyg över dörren, men de' vet jag inte säkert.

Lyte ska botas inom 40 år, sen di ä födda, för efter 40 år går de' inte. Å likaså kan lyte framträda ända till det fyrtionde året, så förrän man ä 40 år kan man inte va säker.

J. a.
2778

Di hade för se', att di kunde ställa värken på mannen, men hur de' gick te, vet jag inte, men de' va väl inget vidare än di hade sin mat, som di kunde överföra't genom, å så va de' väl en del, som kunde mer än andra. Å gummerna, som kom te dom, di hade inte barnmorsker på den tin, kunde nog också göra så mannen blev dålig.

Det första badvattnet, barnet badade i, fick man inte kasta ut, utan de' to' man å gravde ner inne i köket.-Första gången di lögar barnet, ska di lägga i vattnet allt möjligt, för å va säkra. De visste kanske inte riktigt va de di va't ute för under tiden innan det föddes. Di trodde ju att barnet kunde få lyte då. Å då kunde di lägga i kol från spisen, sot, som satt löst på ungskvasten å så där, för å förhindra det.

Födelse.

Ställa värken
på mannen.

Badvattnet.

Småland
Möbo
Möbo. Möbo
1930

- 28 -

Jonas Martin Larsson
här. Hanna Sandahl
född 1867 i Möbo

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J: a

2778

Om de' kom en karl in, där de' va barn, innan di va
döpta, så to' di mössan från honom, men varför diggjorde't,
vet inte jag.

Barnet före
döpet.

J. a.
2778

Den som är född i Vattumannen, kan utvisa ådror te
grava brunnar. Di gick med slagruta å tog ut, var ådrorna
gick fram, Di flesta går me' slagruta, men hemma i Uråsa va
en som hade två tennfat å en svart ulltråd, som låg mellan
faten, men hur han bar se' åt för te leta ut ådror me' det,
ä inte gott å säga.

Tyda vid fö-
delse.

Småland
Måke hä
Måsteför, Kvenneborg
18 1930

M 2778 sid 30 -

av Martin Larsson
och Emma Sandell
Född 1867 i Kvenneborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M 2778
Jen

Om de' ä nån, som föds me' segerhuva, så brukar di
torka den å gömma'n. Man har nämligen för se', att om elden
kommer lös i en mosse eller skog, så ska den som ä född me'
segerhuva ta den på å gå runt omkring platsen, där de' brin-
ner, å då ska inte elden gå över, där de gått fram. Min man
ä född me' segerhuva å likaså vår mellersta pojke, men jag
tror inte de gått omkring nån eld nån gång.

Segerhuva.

Landskap: Småland Upptecknat av: M. Larsson
Härad: Albo Adress: Lindköping
Socken: Mistula, Kvenneberga Berättat av Emma Lundahl
Uppteckningsår: 1930 Född år 1867 i Kvenneberga

J. L.

Uppteckningen rör

Dop.

Te gumor å faddrar brukte di ta släktingar. Å di hade för se', att barnet brådde på gumorn, så att om hon hade bra röst, så fick också barnet bra röst.

Innan di åkte te körkan för te döpa barnet, brukade di sjunga å läsa lite hemma.

Under dopet skulle barnet ha en peng i handen, å de' va för att det skulle ha tur me' pengar.

När de skulle ge barnet namn, brukade de' gå till så, att föräldrarna gav sitt barn ett eller två namn, men sen kunde gumorn lägga till ett namn, om de' va så hon tyckte hon ville de'. Namnen skrevs sen upp på en lapp, som lämnades till prä-

ten, då man kom till kyrkan.

Om barnet skrek bra, när prästen döpte det, skulle det få bra röst, men om det inte skrek nåt, skulle det få dålig röst. Å den som höll barnet fick inte röra det, om det skrek aldrig så, utan di fick lov å hålla se' stilla.

Vid barndop skulle di alltid ha viter gröt.

2778

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

J: d

2778

Ogifta, som fått barn, tos i körke inne i sakristian, inte i kyrkan, där di andra tos i körke som vanligt.

Vid körketagningen hade di konfekt med i kyrkan under predikan. Di hade konfekten i en näsduk, å bland konfekten hade di en flaska eau-de-cologne. Näsduken skickade di omkring på de tre närmaste stolarna, som de' hette förr, nämligen den bänken di satt på samt bänken bakom å bänken framför. Å då skulle di som satt där ta av konfekten å stänka lite av eau-de-colognen på sina näsdukar. Konfekt brukade de förresten ha även vid de vanliga gudstjänsterna å skicka omkring i bänken, där di satt. Efter körketagningen hade di kalas hemma.

Kyrktagning.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J. d.

2778

Om de' va så di fick barn, när di va gifta, men de'
förhöll se' så, att hon varit me' barn^{et}, innan di va gifta,
skulle mannen stå körkeplikt. Han skulle då stå nere vi' dör-
ren under gudstjänsten. De' hörde jag min mor tala om.

Stå körke-
plikt.

Landskap: Småland Upptecknat av: M. Rasm
Härad: Mölbo Adress: Kirsköping
Socken: Nistebärs i Kvenne Berättat av Emma Sandberg
berg
Uppteckningsår: 1930 Född år 1867 i Kvenneberga

Uppteckningen rör

Förr trodde de, att det bodde troll i bergen.
å då kunde de' också hända att de tog människor. Men de som
va bergtagna, kunde komma ut igen, om man läste Fader vår
avigt å passade på, när de' ringde i kyrkan, för då skulle
inte trollen ha makt med dem. De' var väl nån som var bergtagen
som va't ute, så di träffat folk, å talt med dem, å sagt te
dom: "Då å då gå vi ut, å då ska ni passa på när kyrkklockerna
ringer å läsa Fader vår avigt!" En gång va de' ett fruntim-
mer som va bergtaget, men kommit ut. De frågade henne då, va'
hon gjort för nåt, när hon varit borta, å då sa hon, att hon
legat på sjöbotten å tagit upp näckabla' å näckarötter. Å
naglarna på henne va alldeles gångna i sönder.

En annan gång va de' en pojke på en 7,8 år, som ble
bergtagen, å han hade väl talt ve nån, att han skulle komma
ut ur berget vid nå visst tillfälle. Men då de skulle läsa Fa-
der vår avigt, hinde di inte me' å läsa hela Fader vår. Pojken
kom väl i alla fall ut, men han va lite konstig å va inte rik-
tigt som andra pojkar. När man frågade honom, va' han gjort,
sa han: "Jag har legat bakom mors rygg å ätit stenkaka å sön-
dagskärnat smör." För si, man får inte kärna smör på söndan,
för de smöret har trollen makt med. Å han bara tyckte, att de'
va hans mor. De' va ju trollkärningen, de' va klart de'.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV
2778

- 37 -
ACC. NR. 2778

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Om det var nån, som hade gulsot, skulle man ta urin från den sjuke å ställa in i ugnen, å när den var uttorkad, skulle det bli bra.

Första gången di varsna't, skulle di gå upp med kläderna på taket å kasta ner dem genom pipan, å i spisen skulle det vara eld, så att kläderna brändes upp. Men det skulle vara meddetsamma när det första anfallet kom, annars hjälpte det inte, å när man fick se nån, som såg ut att få ett anfall, hade man så brått att säga åt den sjuke: "Ta å dej kläderna!"

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J: f

Sjukdomar.

Gulsot.

Fallandesjukan.

2778

Mot fallandesjukan är det också bra med konvaljer.

Man tar 40(!??)l. brännvin, tror jag de' var, å lägger konvalje på. Å sen låter man det stå i ett år. Den som är sjuk ska sen ta ett spetsglas på morron å ett på kvällen, om det är en stor människa; om det var en liten barnungen, skulle de ta hälften så mycket varje gång.

Mot skärvan sökte de mest gamla gubbar å gummor. Vid Häljavärme kvarn, i närheten av Växjö, bodde en gumma, som jag tror har botat själva kronprinsen för skärvan. Di påstår då det åtminstone.

Om di fick näsblödning, fick di inte låta blodet komma i vatten, eller på marken ute, för då fick di ont i huvet.

Skärvan.

Näsblödning.

2778

Smil

Måb. R. d.

Miskis o Kvemelaga

1930

Appt. M. Larsson

Rin höpung

Be. Emma Sandberg

f. 1867 i Kvemelaga

Om det var ett barn, som hade skärvan, skulle det bli bra, om man tog det tre gånger under en likkista.

Vårter kunde man få bort på det sättet, att man tog så många ärter, som man hade vårter, å kasta' ner dem i brunnen. Å om man då hann va under tak, innan ärterna kom till botten, skulle vårterna försvinna.

Om de' va barn, som dregla, skulle man råda bot mot det på det sättet, att man klippte å de' med en sax, just som de' rann ur munnen.

De' kunde hända, att en del barn hade tungan mera växt än andra. Då skulle man ta å klippa upp de' med en sax. Tungbandet kallades de, tungan var liksom mera bunden på de barnen.

Skärvan.

Vårtor.

Dregling.

Tungbandet.

2778

När de får ett anfall av dragslaget, bli de slanketa i kroppen, å de' drar i lemmarna. Som botemedel ska de' va stärkande med ett avkok på konvaljer. Min syster fick ett anfall, när hon var en 5,6 år gammal. Hon blev slak på hela högra sidan å i tungan, så hon kunde inte tala, å inte rädde hon mä å äta. De' var på kvällen, när hon lagt sej, som hon fick det. Hon hade visst blivit skrämnd för nåt. Å di blev mycket rädda hemma, att det var nåt farligt. Men så var det en gumma, som brukade gå å tvätta åt officerarna på Kronobergs hed, som bodde i gården intill vår, å hon sa till dem, att det inte var så farligt. Hon hade hört officerarna tala om att det skulle vara så bra med konvaljer. Å min syster har då inte haft nå ont av dragslaget varken före eller efter den gången.

Skriv endast på denna sida!

Dragslaget.

2778

Ja, som en del, di fick väta i sängen om nätterna.

En del barn va de' alldeles omöjligt för. Då skulle man ta
en råtta å lägga den i en näsduk å låta barnet bita av huvet.
Det skulle hjälpa.

Väta i sängen.

J: g
2778

Det hände ofta att de gick ner sej på sjön om vintrarna, när isen låg på sjöarna. Men den som drunknat skulle inte begravas som vanligt. Man tog dem precis som de var, när man hittade dem å la' dem i kistan. Samma kläder, som de haft på sej, när de drunknat, fick di ha i kistan. Å sen hade man ingen stam nere vid fötterna, utan där var det öppet. Å när man kom till kyrkan, fick man ej bära kistan genom grindarna, utan man skulle gå bakom kyrkan å ta den över kyrkogårdsmuren.

Begravning av
drunknad.

Dödfött barn begrov man ej på de' vanliga sättet, så att prästen kom å mötte vi' portarna. Ja, om begravningen va i kyrkan, kom ju inte heller prästen å mötte vid grindarna, Men annars gjorde prästen de', å så gick prästen å klockaren före likföljet te graven, å där läste prästen för liket. Ja, så går det till än i dag. Men ett döfött barn är ju inte döpt, å prästen gick inte å mötte det vi portarna, utan de begrovs utan präst å läsning å ringning i klockerna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J. g.

2778

Dödfött barns
begravning.

J: h
2778

De' kunde vara vi' rätt så olika tider, di vänjde av barnen. Men mestadels va de' vi ettårsåldern. Många brukade svärta bröstet för att få barnen att låta bli å dia. Men di fick inte vänja av barnen under den delen av året, när dagarna kortas, utan de' skulle va, när dagarna längas. De' fanns t.o.m. en del, som vänta me' å vänja av barnen, tills de' blev en tre år gammal. Jag kommer ihåg, att min mans bror hade en liten pärvel på tre år en gång, som brukade säga te mor sin: "Herre Gud, att jag inte får patta!"

Avvänjning.

Uppst. Martin Lamm
 Hinderberg
 Ber. Rönns Sandell
 f. 1867 i Kvenne-
 berga

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

N:o
 2778

Smil
 M60 m
 Mikalis o. Kvenneberga
 1930

Vid Lucia går de än omkring i gårdarna på kvällen.
 De brukar komma vid 9-tiden ungefär, sen de' är mörkt.
 Det är en del ungdomar, som klär ut sej. Somliga klädde
 ut sej te rediga luffare, så en knappt kunde känna igen dem.
 Andra klädde sej fint. Sen bjudas de på kaffe på ställena,
 dit de komma. Första året jag minns de var här, va de'
 Lindgrens pojkar å några till. De hade med sig en levande
 råtta i en fälla.

Lucia.

N:o
L: n
2778

Julda'n fick man inte vattna kreaturen, så man fick lov å ge dem rikligt med vatten julafton, sent på kvällen. Men på juladan gick det inte an, för man hade för sej att om man gav dem vatten på juladan, så fick de "det svarta", som man sa', de blev dåliga å skalv i hela kroppen. Som botemedel mot "de' svarta" användes en medicin av vitlök å lipsticker (en slags växt), vilket man skar i skiver å gav åt kreaturen. - ^{Jul}Annandags morron skulle djuren ha ärtahalm, innan man gav sej iväg till julottan.

Julseder.
(kreaturen)

N. 2

2778

Vårfrudagsafton ska man lägga sej tidigt, i ljusan kväll sa di gamle. Mor brukade säga, att tranan bär ljus i säng. Å från Alvesta har jag hört, att de klädde ut sej till trana, på gyckel förstås. De virade ett lakan eller nånting så där omkring sej, å till näbb tog de en röd vante. Det var för en 70 år sen. Nu vet jag inte om de fortsätta med det.

Vårfrudagssed

N. 6

2778

*Fr. Småland
Åld. 1860
Fr. Mästare. Francheberg
Mäst. 1900*

Långfredag morron skulle barnen ha pisk. Det
var för att de skulle stiga tidigt upp under året. Jag
kommer ihåg att de' var några, som gjorde det, de' var ju
på skoj förstås.

Jag hörde en gammal gumma tala om, att hon var
i Torpa, Anderstad, för några år sen. Där gick de omkring
te påsk å tiggde ägg, å sen gjorde de kalas på det.

Under påsken var det en del som skulle ha stål
vid dörrarna å ute i gödselhögen.

Långfredags-
sed.

Påsk.

U: f
2778

Om de höll på å kärna smör, å de inte fick nåt, så hade de försej, att det var nån, som hade förgjort smöret. Då skulle de elda i ugnen å kasta in grädden på elden, å så många blåser som det då blev, så många blåser skulle den som förgjort'et få.

Man brukade också lägga några glöd under kärnan, innan man började kärna, för att de inte skulle kunna förgöra eller ta ifrån en smöret. Elleb också doppade man stål, en kniv eller så där, i grädden före.

De' va inte bra å kärna smör på söndan, för söndaskärnat smör hade trollen makt med. (Jfr bergtagning.)

Förgjort smör.

Söndagskärnat
smör.

N: g
2778

Om det är nån som är mörkrädd, så ska han gå dit,
där de håller på med slakt. I bringan, där de skär upp i
bröstit, är ett ställe, som rycker å skälver. Där ska de
mörkrädda bita, så går det över med den sjukan.

Mörkräddhet.